

Порухаємось?

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ

Убезпечення від неправдивих повідомлень

«Оскільки ми живемо в інформаційну епоху, інформація стала головною валютою, від якої ми всі залежимо, але на неї більше не можна цілковито покластися, а іноді вона може становити пряму небезпеку».

(с) Клер Уордл

Фокус уваги під час сесії:

Способи та види маніпуляцій з інформацією

Суб'єкти протидії неправдивим повідомленням

Заходи протидії неправдивим повідомленням

Інструменти виявлення неправдивих повідомлень

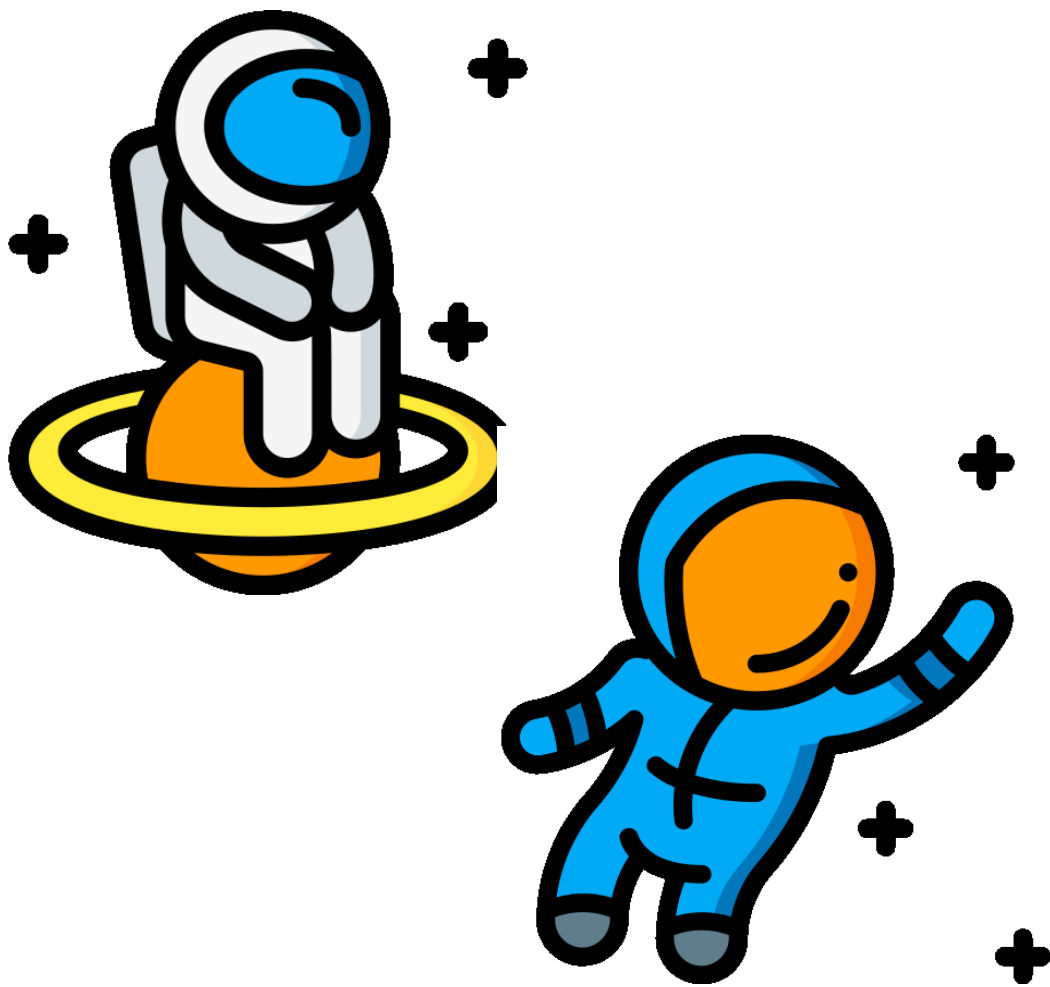

Стратегія інформаційної безпеки, 202

Стратегічна ціль 3. Підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства.

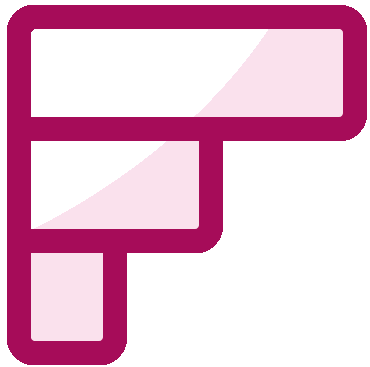
Медіаграмотність – це навички та знання, які надають користувачам можливість ефективно і **безпечно** користуватися медіа-сервісами
(Закон України «Про медіа», 2022).

ВПРАВА «ДВА ПІЛОТИ»

slido

Якого пілота оберете?

ⓘ Start presenting to display the poll results on this slide.

МАРКЕРИ НЕПРАВДИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- Емоційна мова та лексика, дуже великі числа й сенсаційний характер новини.
- Наявність орфографічних та граматичних помилок.
- Відірваність заголовку від змісту новини.
- Відсутність у новини автора.
- Переважне використання у тексті суджень, а не фактів.

1. Майже 90% українців часто перевіряють інформацію на правдивість.
2. За дослідженням ГО “Детектор медіа”, кількість українців, які перевіряють інформацію на правдивість, за два роки (2020-2022) зросла до 47%.

ВІКТОРИНА

Подивимося, що можуть маніпулятори зробити з
одного простого факту

ФАКТ

Курка знесла яйце

Створено командою «Розвідка» для проєкту IREX «Less to Dissect» («Вичай та розвідка»), Сербія
Адаптовано проєкт IREX «Вичай та розвідка: інформація громадськості, Україна»

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

*Курка-патріотка: курка знесла яйце на честь
національного свята.*

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

Відома та правдива інформація, яка подана так, щоби
ввести в оману.

*Курка-патріотка: курка знесла яйце на честь
національного свята.*

Створено командою «Razivkuvaj» для проєкту IREX «Learn to Dissect» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інформаційна грамотність», Україна

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

Курка знесла яйце – і з нього вилупилась ящірка.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

ФЕЙК

Неправдиве твердження, яке часто є повністю вигаданим.
Створене для того, щоб ввести в оману громадськість та приховати правду.

➤ Текст

➤ Фото

➤ Відео

Курка знесла яйце – і з нього вилупилась ящірка.

Створено командою «Raznikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Вічай та розпізнай»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вічай та розпізнай: інфо-медіа грамотність», Україна

Фейки поширюються у **шість разів** швидше за правду.

Фейк

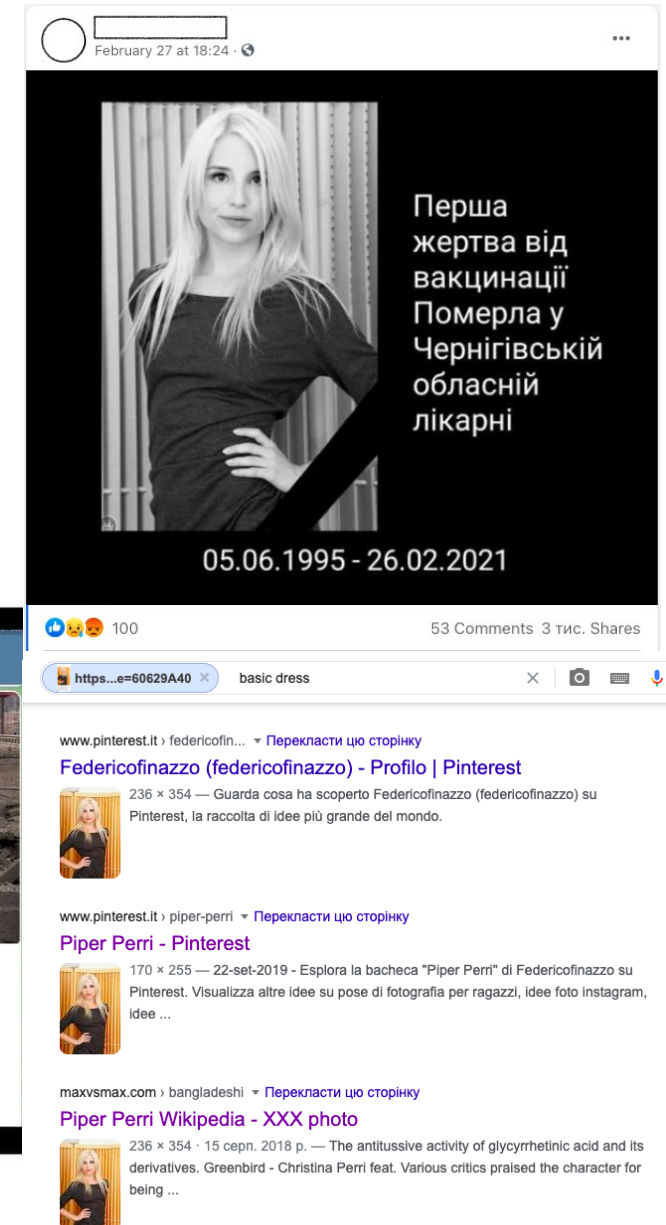
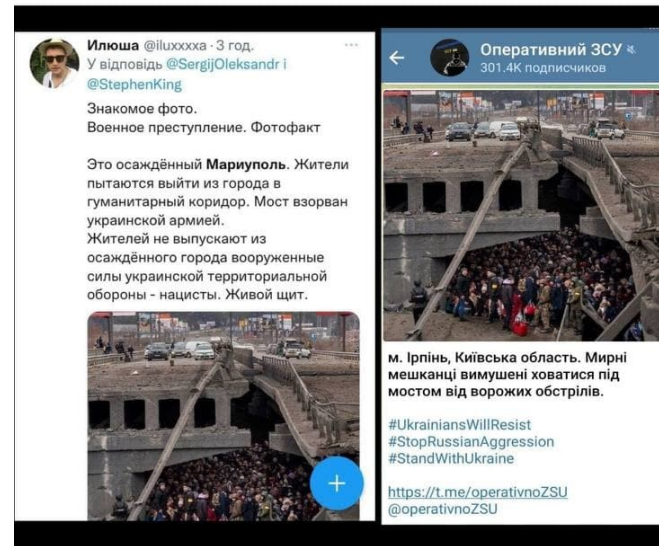
- Фейк — це сфабрикована інформація, що не відповідає дійсності.
- Повідомлення про щось, що ніколи не відбувалося.

Фейки з фото

- Справжнє фото, яке використовують як зображення зовсім іншого місця чи особи
- Підроблені фото, змінені у графічних редакторах, щоб додати або прибрати певні елементи
- Обрізані фотографії

#STOPinfoterror

Центр протидії дезінформації при
РНБО України інформує**ФЕЙК!****ОКУПАНТИ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ФОТО
ЗРУЙНОВАНОГО ІРПЕНЯ, ЯК ФАКТ
ЗРИВУ ГУМАНІТАРНОГО КОРИДОРУ
УКРАЇНОЮ**

ЯКІ ДУМКИ ВИКЛИКАЄ ЦЕ
ФОТО?

ЧИ ЗМІНИЛИСЬ
ВАШІ ДУМКИ
ТЕПЕР?

ЩО ДУМАЄТЕ?

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

*Експерти розповідають, що кури з ферми "L2D" є
найкращими та несуть найбільше яєць в Україні.*

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

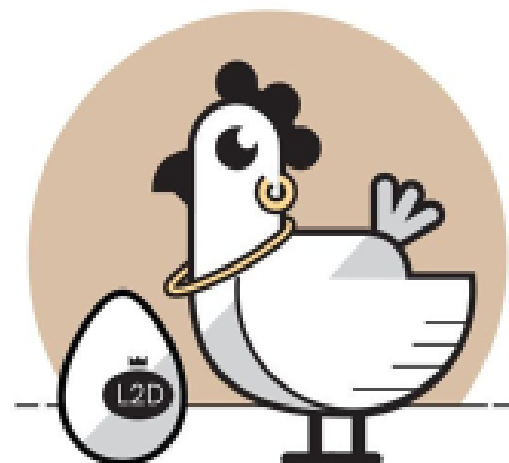
КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

Реклама, замаскована у редакційний текст.

Експерти розповідають, що кури з ферми "L2D" є найкращими та несуть найбільше яєць в Україні.

Створено командою «Розквітка» для проєкту IREX «Learn to Dissect» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй» інфо-медійна грамотність, Україна

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

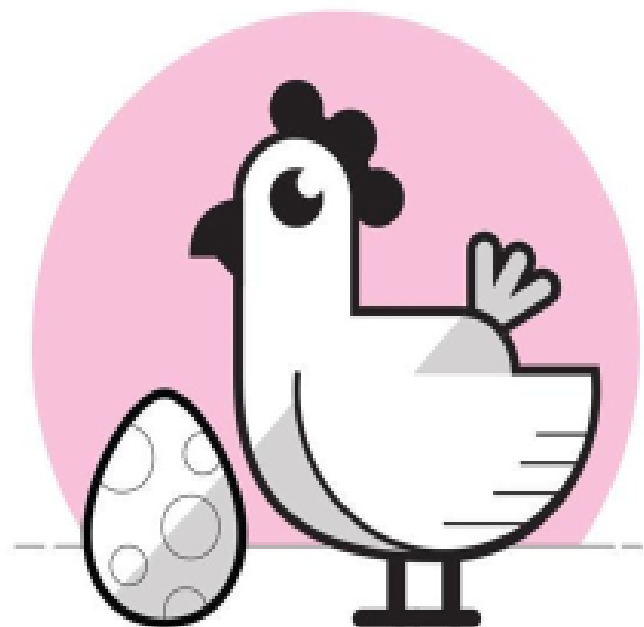
ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

Кури, яких годують генетично модифікованою їжею, несуть корисніші для здоров'я яйця.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

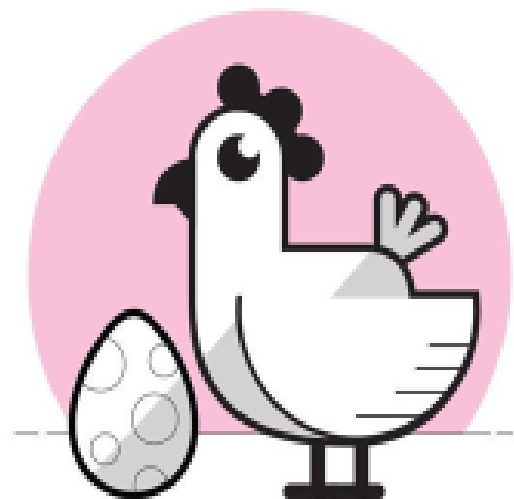
КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

Поєднання фактів, напівправди та неправди.

Кури, яких годують генетично модифікованою їжею, несуть корисніші для здоров'я яйця.

Створено командою «Rasklaxation» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Відай та розпізнай»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Відай та розпізнай: інфо-медійна грамотність, Україна»

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

*Ворожі іноземні господарства хочуть знищити наших курей!
Підтримуй власного виробника і стань на захист рідних курей!*

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

ПРОПАГАНДА

Упереджена чи оманлива інформація, спрямована на поширення певної точки зору та зміни моделей поведінки.

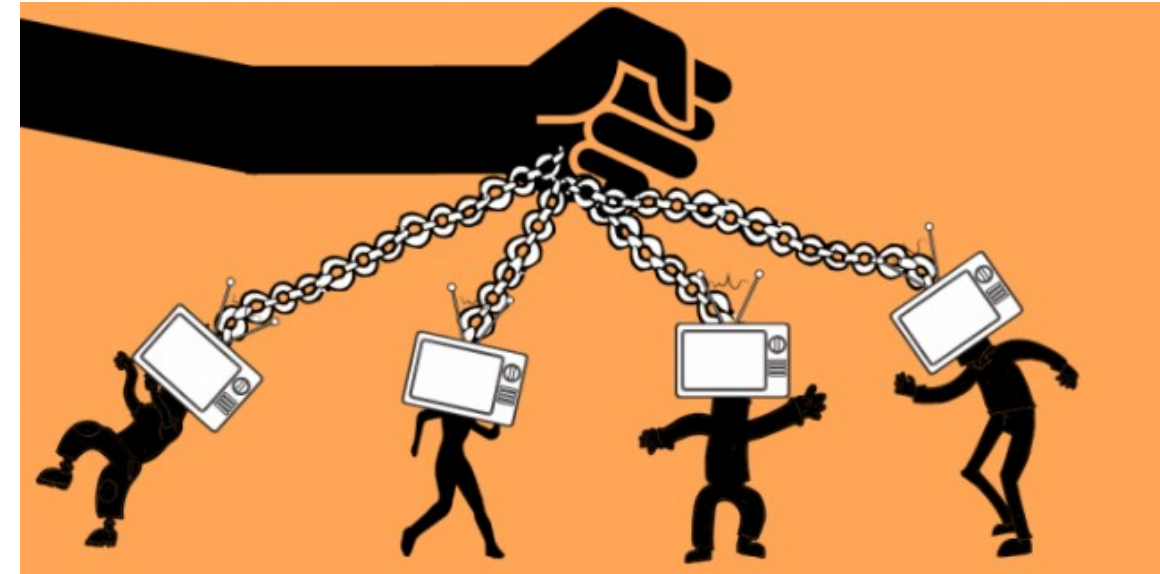
*Ворожі іноземні господарства хочуть знищити наших курей!
Підтримуй власного виробника і стань на захист рідних курей!*

Створено командою «Resilika» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Відай та розпізнай»). Серія
Адаптовано проєкт IREX «Відай та розпізнай: інфо-медійна грамотність, Україна»

Джерела дезінформації та пропаганди

- ▶ державні та підконтрольні ЗМІ якісно «упаковують» дезінформацію
- ▶ «зливні бачки»
- ▶ боти, тролі і групи у соцмережах

СТРУКТУРА РОСІЙСЬКИХ ПРОПАГАНДИСТКИХ СЕНСІВ

Наратив

«Україна — неспроможна держава»

Меседжі

*«Українська армія слабка і нездарна»
«Українська мова - діалект російської»
«Україна на грані економічного краху»*Фейки та
маніпуляції*Історії про бомжів та алкоголиків в ЗСУ
Псевдо історичні документи
Маніпуляція кількістю безробітних*

Характерні риси

- ❖ створення великої кількості майданчиків, які повторюють тези
- ❖ у деталях ці тези можуть відрізнятися, але суть повідомлень - одна й та сама

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

Українські кури несуть найкращі яйця в світі.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

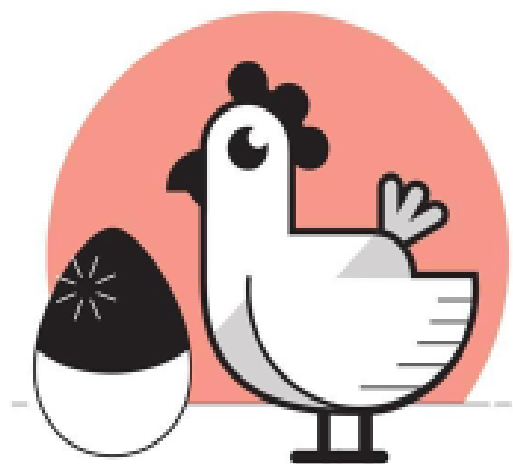
КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

УПЕРЕДЖЕННЯ

Медіаконтент надає перевагу одній точці зору і не показує інші.

Українські кури несуть найкращі яйця в світі.

Створено командою «Fast&Curious» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Вічний та розумний»), Сербія.
Адаптовано проєктом IREX «Вічний та розумний: інформедійна грамотність», Україна.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

Сенсація! Шок! Ви ніколи не повірите, що зробила ця курка.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

КЛІКБЕЙТ

У статті використовують сенсаційний заголовок для привернення уваги.

Сенсація! Шок! Ви ніколи не повірите, що зробила ця курка.

Створено командою «Розкриття» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інформаційна грамотність», Україна

59% людей ставлять «подобається» та поширюють посилання, навіть якщо самі не переходили за ним

73% користувачів читають лише заголовки і не читають новин — BuzzSumo

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

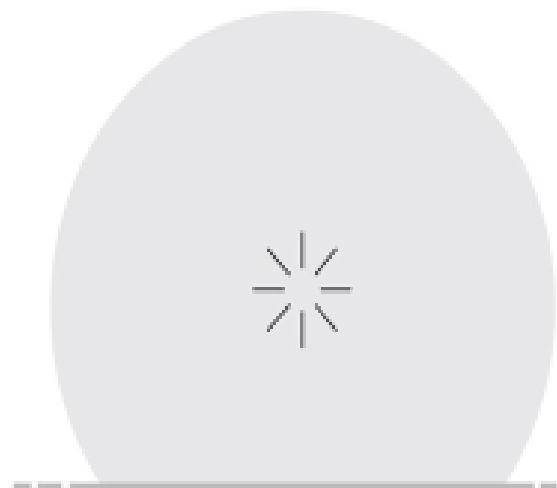
ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНзуРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

*Курка, яку ми не можемо назвати, зробила те, про що ми
не можемо розповісти, але ви про це від нас не чули.*

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ФЕЙК

ПРОПАГАНДА

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

КЛІКБЕЙТ

ЦЕНЗУРА

УПЕРЕДЖЕННЯ

ЦЕНЗУРА

Заборона повідомляти про певні події, людей чи теми.
Редакція видаляє контент без очевидних причин.

*Курка, яку ми не можемо назвати, зробила те, про що ми
не можемо розповісти, але ви про це від нас не чули.*

Створено командою «Raskrikavanje» для проекту IREX «Learn to Discern» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проектом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ НЕПРАВДИМ ПОВІДОМЛЕННЯМ

❖ Державні ініціативи:

➤ **Центр протидії дезінформації при РНБО України** створений Указом Президента для виявлення і нейтралізації дезінформації та інформаційного тероризму; веде сторінки у соціальних мережах для інформування українців про небезпечні маніпуляції ворога.

➤ **Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки** при Міністерстві культури та інформаційної політики створений у березні 2021 року для протидії зовнішнім загрозам, об'єднанні зусиль держави та громадських організацій у боротьбі з дезінформацією, оперативному реагуванні на фейки, а також на промоцію українських наративів.

СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ НЕПРАВДИМ ПОВІДОМЛЕННЯМ

❖ Державні ініціативи:

➤ **Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України** – на сайті національного проєкту з медіаграмотності «Фільтр» можна знайти широкий спектр ресурсів для прокачування медіаграмотності. Тут зібрані закордонні та вітчизняні матеріали для вчителів та учнів, батьків, викладачів та студентів, журналістів, а також для широкої аудиторії.

❖ Соціальні мережі та месенджери

(«BRAMA. Онлайн варта України»)

«Ми всі відіграємо вирішальну роль у інформаційній екосистемі».

(с) Клер Уордл

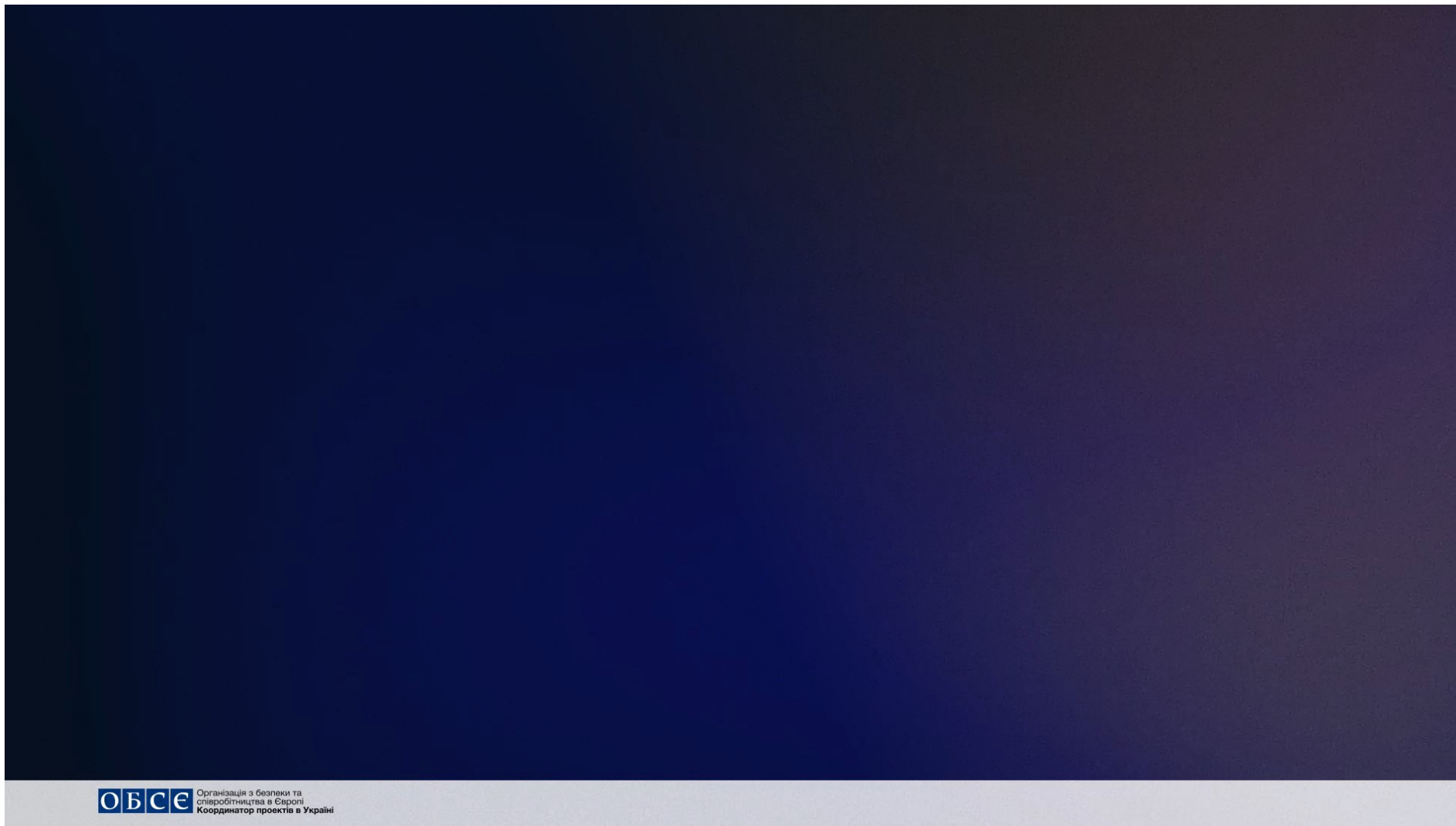

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

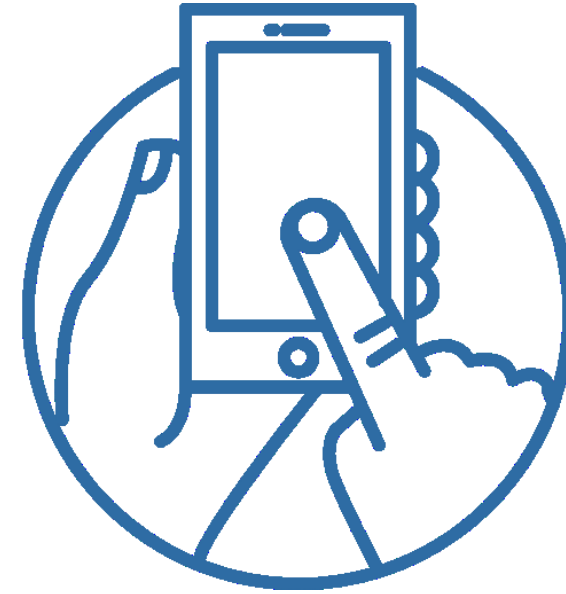
МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ

СУБ'ЄКТИ ПРОТИДІЇ НЕПРАВДИМ ПОВІДОМЛЕННЯМ

❖ Базові навички медіаграмотності: персональна відповідальність.

- ✓ підвищувати власну медіаграмотність (Дія. Освіта. Основи кібергігієни; EdEra Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності; Безпека в інтернеті під час війни: практичний курс);
- ✓ мислити критично та бути пильними;
- ✓ перевіряти факти, які зустрічаємо в медіа, перш ніж повірити їм;
- ✓ взяти на себе зобов'язання прочитати весь текст, а не лише заголовки, перш ніж поширювати публікацію;
- ✓ відповідально ставитися до використання соціальних мереж, зокрема періодично переглядати та видаляти рекламні уподобання;
- ✓ звертати увагу на дату, джерело та справжність фото.

***Ваша безпека починається
саме з вас!***

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ДОДАТКОВОЇ ПЕРЕВІРКИ З ПОЗИЦІЇ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

➤ Хто говорить?

- ✓ офіційні ресурси/репутація
- ✓ хто експерти та очевидці? (<https://webmii.com/>)

➤ Які аргументи?

- ✓ факти чи судження
- ✓ джерело для перевірки фактів
- ✓ походження фото/відео (першоджерело)

➤ Що про це говорять інші?

«ЕКСПЕРТНА» ДУМКА

Що ми знаємо про джерело?

Україна Політика Кримінал Наука і IT Культура Фотофакт | Про проект Приєднатися

← Більшість артистів в ефірі московського «Блакитного» Фільм «Памфір» реанімував легендарний гурт Slayer →
вогника» виступали мертвими

Київський школяр винайшов спосіб видобувати електроенергію зі злості

Опубліковано 17.02.2023, 00:56

ЗАВДАННЯ

- знайти цю новину;
- визначити, чи відповідає вона дійсності;
- надати характеристику сайту, на якому вона розміщена.

Критичний аналіз медіа контенту

Зміст інформації

- Емоційна мова та лексика, дуже великі числа й сенсаційний характер новини.
- Наявність орфографічних та граматичних помилок.
- Відірваність заголовку від змісту всієї новини.
- Відсутність у новини автора.
- Дата публікації.
- Зверніть увагу на фото/відео.

Що не так?

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ

УВАГА!!!!

ВСІМ!!!

Вимкнути геолокацію на телефонах!!!!

Особливо сьогодні вночі

Щоб ворожою технікою не відслідковувалося
скупчення, а значить, що населений пункт...

Передає всім!!!

РОЗПОВСЮДЖУЙТЕ!!!

19:48

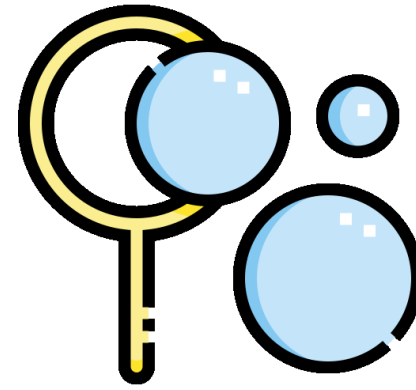
! Черкаassy просят помощи

На станції переливання НЕ МАЄ КРОВІ 4мінус .

Пробять всіх з цієї групою крові прийти і здати для
поранених

edited 04:19 PM

Три основних правила інформаційної гігієни:

- 1) не ставте «вподобайку», якщо не прочитали матеріал;
- 2) не поширюйте сумнівну інформацію, яку не перевірили;
- 3) пам'ятайте про інформаційну бульбашку.

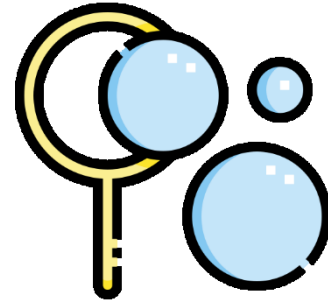
Інформаційна бульбашка

Обмежує доступ людини до повного спектру новин та іншої інформації в Інтернеті шляхом:

- алгоритмічного визначення пріоритетів вмісту, який відповідає демографічному профілю користувача та онлайн-історії,
- або виключаючи вміст, який йому не відповідає.

➤ Наш досвід взаємодії з інформацією персоналізований.

❖ Введіть слово «поло» в пошуковій стрічці – яка інформація подається першою?

Що ви можете зробити, аби звільнитися від інформаційної бульбашки?

- ❖ Використовуйте браузер в режимі Інкогніто, періодично видаляйте історію пошуку, кукіс і намагайтеся рідше реєструватися на сайтах через ваші профілі в соцмережах.
- ❖ Свідомо шукайте інші точки зору. Запитуйте себе: чому люди можуть мати інші погляди? Як вони підтримують свої переконання? Цілеспрямовано шукайте альтернативну інформацію з різних джерел.
- ❖ Читайте новини безпосередньо з новинних сайтів, а не натискайте на посилання у соціальних медіа. Перевіряйте джерела інформації.

Пошук інформації

tik-tok **intitle:**how to

Приклад використання заголовка під час пошуку в Google

inflation **filetype:**xls **site:**gov.ua

Приклад використання формату файла під час пошуку в Google (2)

inflation **filetype:**xls

Приклад використання формату файла під час пошуку в Google (1)

jaguar-car-automobile

jaguar+car+automobile

Приклад використання слів із «+» та «-» під час пошуку в Google

site:kyivindependent.com

Приклад використання доменів під час пошуку в Google

Ключові слова

Часові рамки

Оператори

Кібергігієна **intitle:** ОБСЕ

Кібергігієна **site:** gov.ua

Кібергігієна+курсанти+МВС

Інструменти перевірки інформації

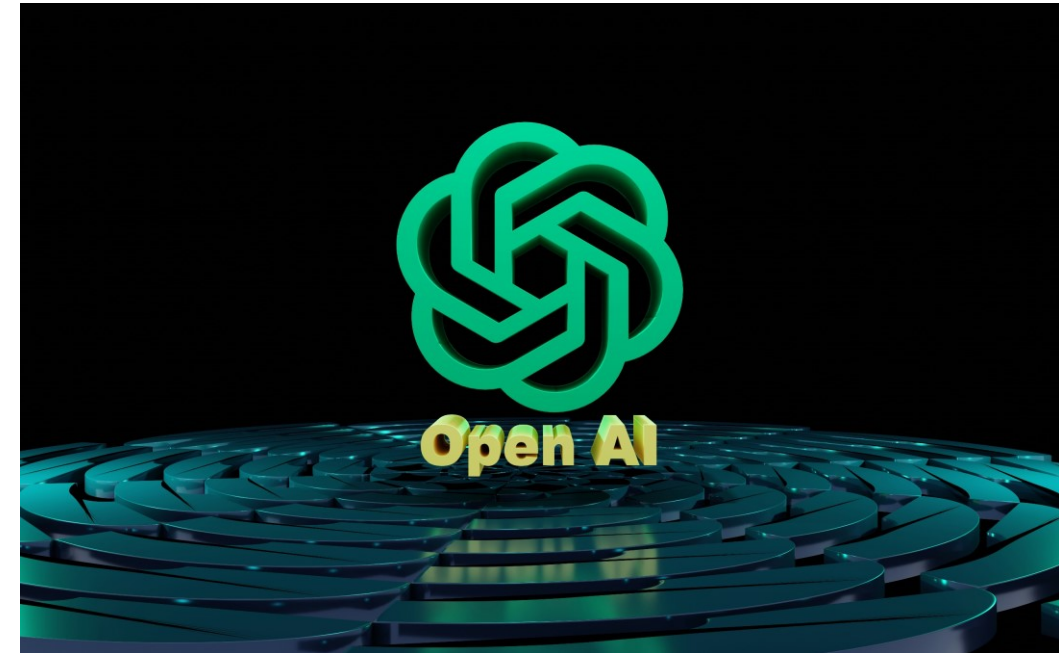
- **Google Images** (<https://images.google.com>) – дозволяє знайти схожі зображення.
- **TinEye** – дозволяє побачити зміни у фотографії та дізнатися, коли зображення опублікували вперше.
- **Wayback Machine** – інструмент, за допомогою якого можна знайти видалені сторінки, або, наприклад, побачити, який вигляд мала головна сторінка медіа якогось місяця чи року.
- **InVid** – для перевірки справжності відеокадрів
- **Google Fact Check Explorer** — пошуковик для фактів. Цей інструмент дає змогу шукати та переглядати перевірену інформацію з достовірних джерел.
- **@OpenDataUABot** – телеграм-бот, за допомогою якого можна знайти інформацію з відкритих баз даних з публічною інформацією

Інструменти перевірки інформації

- **GwardaMedia та Чат-бот «ПЕРЕВІРКА»** https://t.me/perevir_bot – бот для перевірки сумнівної інформації та новин від українських журналістів, містить тематичні квізи.
- **Проект «По той бік новин»** – спростовує побутові та щоденні фейки та маніпуляції.
- **Нотаєнота** – аналізує та спростовує або підтверджує розповсюджену у медіа інформацію, яка викликає суспільний резонанс.
- **Як не стати овочем** – волонтерський просвітницький проект з інформаційної гігієни.
- **Детектор медіа** - <https://disinfo.detector.media/>

Інструменти перевірки інформації

- Задайте будь-яке питання ChatGPT.
- Скопіюйте отриману відповідь.
- Використайте ресурс **ZeroGPT** (<https://www.zerogpt.com/>) для перевірки отриманої відповіді.

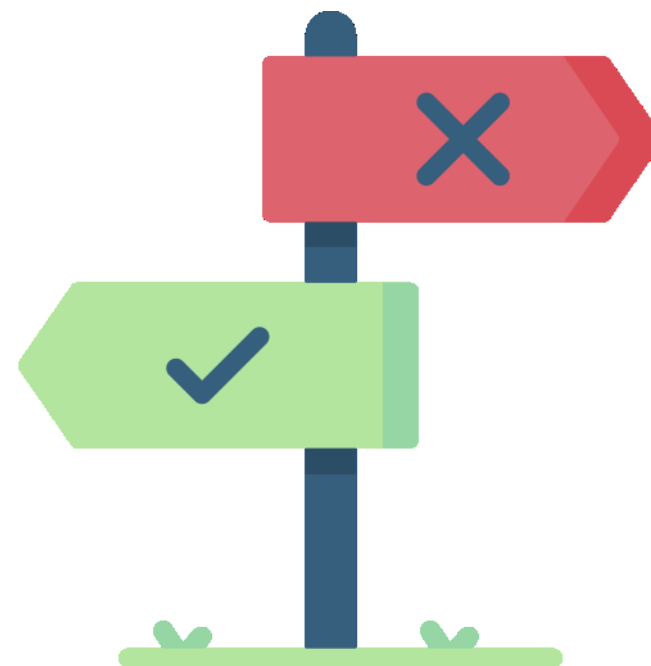

Інструменти перевірки інформації

- **Fake news debunker by InVID & WeVerify** – плагін викриття неправдивих фото
- Установіть плагін <http://surl.li/sheib>
- Перейдіть за посиланням olx.com та знайдіть кілька оголошень з продажу ігрових приставок.
- Перевірте, чи немає серед фотографій у знайдених оголошеннях зображень, завантажених з інших сайтів.

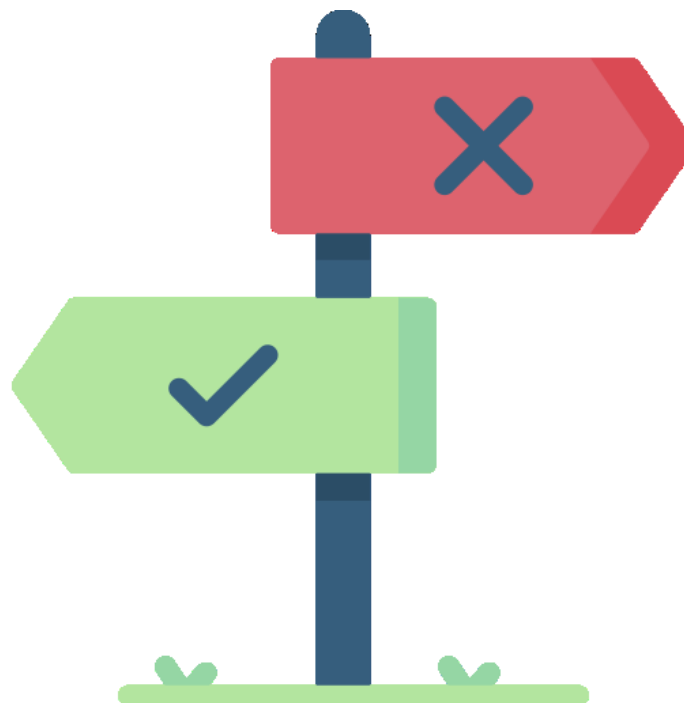

В якому місті зроблено
це фото?

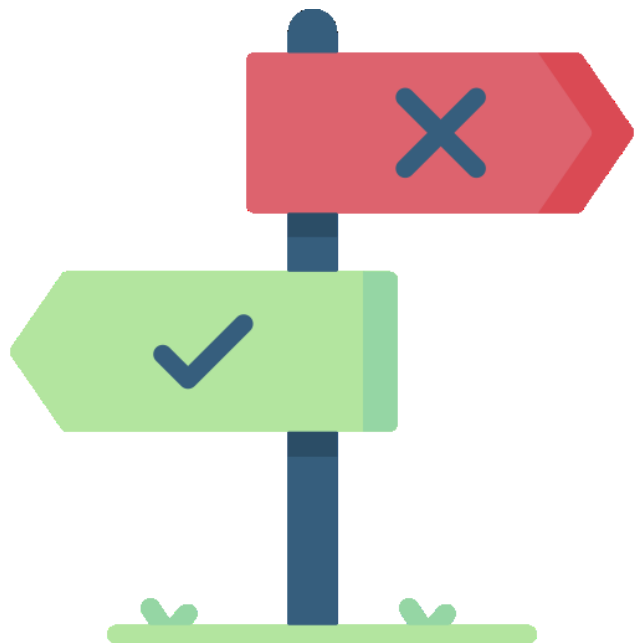

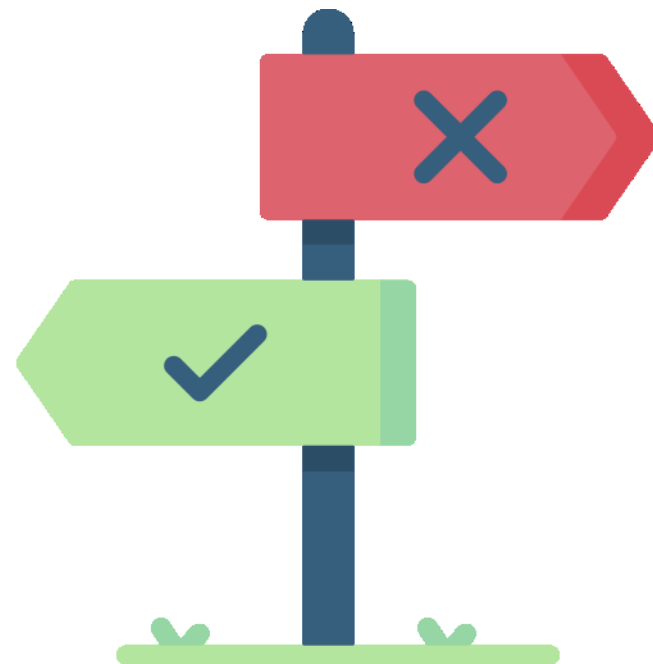
Чи це правда?

Чи це правда?

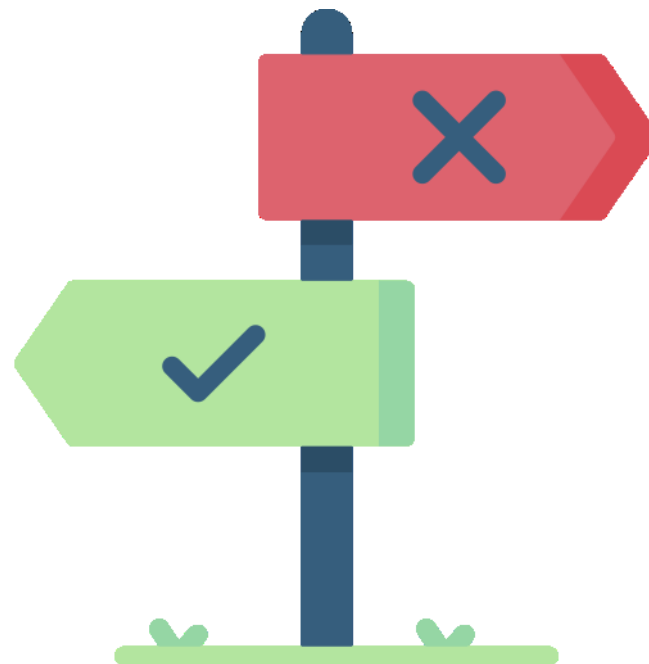

Чи це правда?

Чи це правда?

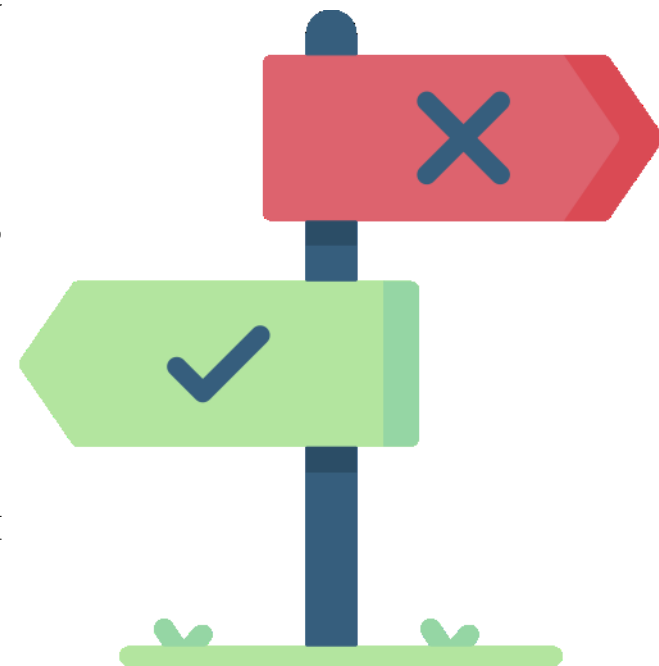
Чи це правда?

20 жовтня 2021 року Одеський суд визнав двох молодиків винними у крадіжці. Під час судового засідання молодики пояснили, що крадіжку вчинили через потребу у коштах.

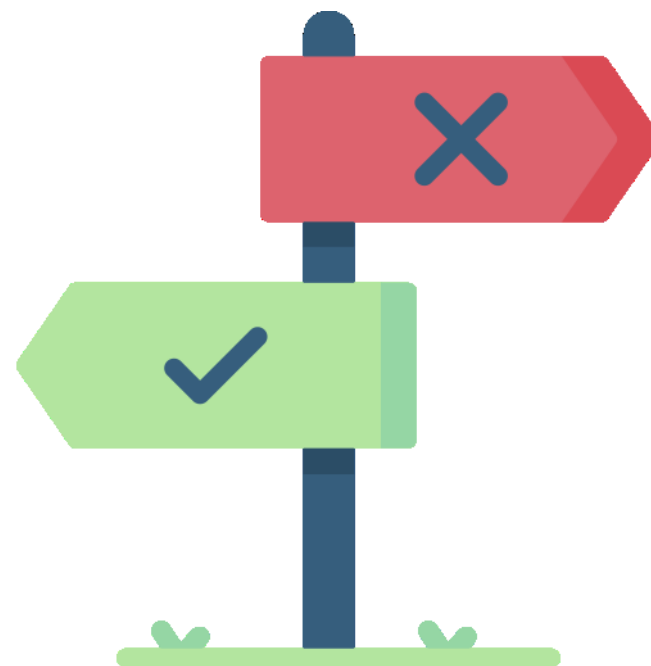
Суддя виявився дуже креативним і в судовому рішенні зазначив наступне: *«Допитуючи обвинувачених в судовому засіданні, судом встановлено, що вони фактично за своїм розвитком, ще неповнолітні діти, хоча і мають відповідний вік».*

У рішенні суду було доволі багато відсилок до цитат відомих письменників, а покарання, окрім традиційного за ці вчинки, містило також зобов'язання прочитати твори Марка Твена, Джека Лондона та вірш Тараса Шевченка.

«Суд вважає, що на обвинувачених необхідно додатково покласти (...) обов'язок передбачений п. 6 ч. 3 ст. 76 КК у вигляді дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, які будуть полягати у читанні книжок».

Чи це правда?

не буде в вас
трішечки комфe?

Телеграм канал
Новости Одесса

Одеські білки впали в залежність від кофеїну

На міських сміттєзвалищах спостерігається неймовірне явище: місцеві білки, зазвичай харчуючись горіхами та насінням, нині виявляють ознаки **кофеїнової залежності**.

Це відкриття вказує на зміни у поведінці та харчуванні цих тварин, що може призвести до зменшення популяції та **скорочення тривалості диття тварин**.

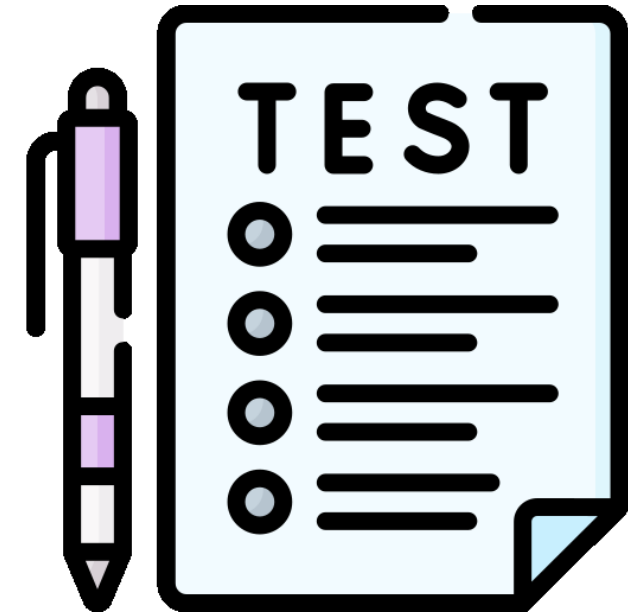
Хоча така інформація і виглядає як першоквітневий жарт, проте екологи попереджають, що наслідки для **тварин та екосистеми** вцілому можуть бути серйозними.

ВПРАВА «ТРЬОХВИЛИННИЙ ТЕСТ»

! Умови виконання:

- 1) час на виконання тесту – 3 хвилини
(якщо хтось виконає раніше, не слід це жодним чином демонструвати)
- 2) виконувати вправу слід суворо самостійно та
- 3) мовчки (можна порушити тільки якщо відповідно до завдання слід щось проголосити)

Важливо контролювати емоції, щоб вони не контролювали вас.

І це – факт.
Можете перевірити 😊